

פרע ריחני *Hypericum hircinum* - "צמח אדום" הגדל בבתי גידול לחים ובגדות נחלים

כתבה: ערגה אלוני

פרע ריחני *Hypericum hircinum* (פרעיים) הוא שיח ירוק עד, מסועף, המתנשא לגובה 1-3 מ', בעל גבעולים זקופים או משתרגים. הגבעול בעל 4 מקצועות, קליפתו חומה אדמדמה. העלים גדולים ורחבים, אורכם 2-7 ס"מ. פשוטים, בעלי שפה תמימה, מסודרים נגדית, יושבים על הגבעול. הם מסודרים כך שכל זוג עלים פונה לכוון נגדי לזוג עלים שבסמוך. שטח העלה מצויד בבלוטות זעירות אדומות או שקופות המכילות שמנים, מדיפים ריח מיוחד.

מימין: גבעול של פרע ריחני נושא עלים מסורגים ותפרחת בראשו. משמאל: פרח ופרי של פרע ריחני. תמונות ערגה אלוני © להגדלה - לחצו על התמונה.

הפרחים גדולים צהובים. ערוכים בתפרחת דמוית אשכול דליל בפרחים, הנישא בראש הגבעול. הפרח נכון, דו-מיני, קוטרו 3-5 ס"מ. עלי גביע 5 סרגליים, מפורדים ומחודדים בראשם, נשירים. 5 עלי הכותרת צהובים, רחבים ומפורדים, נושרים גם הם בסיום הפריחה.

האבקנים מרובים בעלי אורך לא אחיד (כ-2 ס"מ), ערוכים סביב בסיס השחלה בחמש קבוצות. לרוב כגובה עמוד העלי או מעט גבוהים. הזירים צהובים, ארוכים ודקים, המאבק קצר ניצב לזיר. השחלה עילית גדולה, חלקה וכדורית, בת 1-5 מגורות. בראשה בולטים 3 עמודי עלי ארוכים. הפרי הלקט רב זרעים המאדים עם ההבשלה. כאשר נשילו הזרעים הוא נפתח בראשו. הזרעים גודלם כ-1.5 מ"מ, צבעם כתום - חום, מצוידים בכנפיים. **פרע ריחני** פורח מיולי עד אוקטובר.

מימין: פרע ריחני הוא דו מיני. תמונה ערגה אלוני ©. במרכז: אבקני פרע ריחני מסודרים בקבוצות זיריהם ארוכים. תמונה שרה גולד באדיבות "צמח השדה" ©. משמאל: פירות פרע ריחני בהבשלה. תמונה ערגה אלוני ©
להגדלה - לחצו על התמונה.

בית הגידול של הצמח הוא קרקעות מוצפות מים ובסמוך לגדות נחלים. קיום אוכלוסיית המין מותנה ביציבות משטר המים באתר. הצמח גדל בקרקעות חרסיתיות וגם גירניות בעלות pH חומצי או נטרלי, וגם בקרקעות אלקליות. הצמח מתנוון כאשר משטר המים בבית הגידול משתנה לרעה.

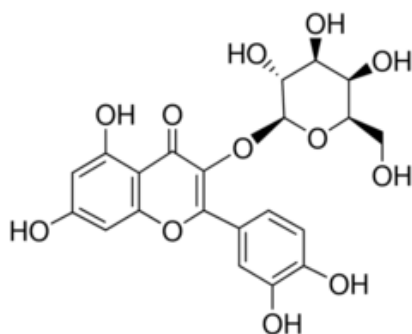
בארץ הוא צמח נדיר ביותר הגדל במקורות הירדן בצפון הארץ, בעמק החולה ובגליל העליון, וכן במקורות מים בשומרון. הצמח הוא מין צפון אירופי, ישראל נמצאת בשולי תחום תפוצתו הדרומי, אף שיש עדויות בספרות על המצאות המין בחצי האי ערב. בעולם הוא גדל באירופה: אנגליה (שם יש דווח שהצמח הובא למקום ב 1620 ותורבת), אירלנד, הולנד, גרמניה וצרפת ובאזור ים תיכון והמגרב: מרוקו ספרד, צרפת איטליה יוון האיים הבלאריים, קורסיקה, סרדיניה, סיציליה, כרתים וקפריסין. במזרח התיכון ידוע מדרום טורקיה, סוריה, לבנון, וצפון ישראל.

פרע ריחני מוכר ברפואה העממית באזור הים התיכון כצמח מרפא מסורתי. עלי הצמח נאספים ומורתחים במים. שתיית המשרה הוא תרופה יעילה כנגד מחלות זיהומיות כמו שיעול דלקות גרון ומחלות בדרכי הנשימה הנגרמים ע"י חיידקים. מין *Hypericum* ולא רק **פרע ריחני**, שימשו במשך מאות שנים, גם להקלת כאבים הנגרמים על ידי מחלות שמקורן עצבי, התכווצויות מחזור, סכיזטיקה (כאב הנגרם ע"י גרוי או לחיצה של עצב השת), דלקת במפרקים הפרעות מיילדות ובטיפול במחלות עור.

במהלך העשורים האחרונים, נעשים מאמצים לפתח תרופות אנטיביוטיות חדשות שמקורן במוצרים טבעיים. אנליזות כימיות מצאו **שפרע ריחני**, עשיר בחומרים שונים בהם היפרוזיד (Hyperoside) שהוא קלקטוסיד של החומר קוורצטין, מרכיב פנולי אנטיבקטריאלי יעיל כנגד פטריות פטוגניות הפוגעות בדרכי הנשימה. העדר חומרים רעילים בצמח והמצאות

חומר זה בכמות, מעודדים פיתוח להכנת תרופות יעילות המופקות מהצמח.

מבנה מולקולת ההיפרזין.

להגדלה - לחצו על התמונה.

בשנת 1640 הצמח הובא לאנגליה והוכנס לגידול כצמח גינון. עם השנים המין טופח וכיום הוא מהווה צמח גינון מבוקש הנשתל בגינות פרטיות ובגנים ציבוריים בממלכה.

ספרות:

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

שמידע א פולק ג ופרגמן-ספיר א 2011 הספר האדום - צמחים בסכנת הכחדה בישראל. רשות הטבע והגנים.

שמידע א 1983 פרע. החי והצומח של ארץ ישראל כרך 10, עמוד (89), הוצאת משרד הביטחון, תל אביב.

ויזל י פולק ג כהן י 1978 אקולוגיה של הצומח בא"י. הוצאת המדור לאקולוגיה אוניברסיטת ת"א. עמ' 287-313.

Mandrone M Beatrice Lorenzi B et al. 2015 Antioxidant and anti-collagenase activity of *Hypericum hircinum* L. Industrial Crops and Products, Vol. 76 pp. 402-408.

Maggi F Cecchin C et al. 2010 Chemical composition and antimicrobial activity of *Hypericum hircinum* L. Subsp. majus essential oil, Vol. 46, Issue 1, pp 125-129.

Tocci N Perenzoni D Iamónico D Fava F et al. 2018 Extracts From
Hypericum hircinum subsp. majus Exert Antifungal Activity Against a Panel
of Sensitive and Drug-Resistant Clinical Strains.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov>.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2019 פרע ריחני *Hypericum hircinum* - "צמח אדום" הגדל בבתי
גידול לחים ובגדות נחלים, פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 6.

https://www.kalanit.org.il/hypericum_hircinum_sept_2019